

Budapest.

Magyarország fővárosa.

Csak 5 vasúti órára Béctől, a Duna mindkét oldalán, fekszik Európának egyik, különösen amerikaiakra nézve legérdekesebb városa, Magyarország fővárosa: Budapest. A Duna jobb partját kedves dombvidék, szőlősi, mely néha egészen áorosan a folyóig nyomul elő, a háttérét pedig szép perspektívákban elzárja; ~~bal oldalán a síkság terül el~~ a nagy magyar síkságnak határával. A jobb oldal már a rómaiak idejében volt telepítve (Aquincum) és az itt talált szárnos emlékek, különösen a csak 8 évvel ezelőtt felfedezett és jelenleg már egészen feltárt amphitheatrum és a római fürdők után ítélve igen jelentékeny város lehetett. Keletről azonban a déli dombokon keletkezett és Buda városa, melynek nevéhez annyi világtörténelmi emlékek fűződnek. Maga a név a népvándorlás idejére vezet bennünket vissza, - állítólag a rettenetes Attilának, a „népek ostorának” Buda nevű öccse után nyerte volna elnevezését. Ha pedig a Nibelung-eknek hitelt akarunk adni, így ez volna ama emlékeztető, a nagy német munda által vertesített terület, Etzelburg, ahol Krimhild oly rettenetes bossút állott férje meggyilkolásáért. A húnokat néhány száz évvel később a magyarok váltották fel a földön és a magyar birodalom nagyobb dicsővel mind fényesebbé vált a város, míg Nagy Lajos és Corvin Mátyás alatt, midőn

7 ezelőtti nyelvi erők a kelták Alpuknál, melyek itt szembe kerültek. Rozsák a hegyi ország. gyűlölet híres Rákossal, a Duna baloldali elvezető

Magyarország határai a Balti tengertől és a Fekete tengerig és az Adriáig terjedtek, elérte délszigetének fénykorát, melyet azonban nem sokkal né a legsötétebb gyászkor való követendő. Keletről a török tört be az országba és mintán 1526-ban a gyászos em, létező mohácsi csatában a magyar had, sereget tönkretéve és királyát megöli, csak hamar birtokában ejtő az ország legnagyobb részét Buda városában, a keresztény művelődés ezen fényes központjában másfél évszázadon át török baba uralkodik, a vár ormairól a török zászló leng s templomain a felhővel csillog. Pedig az arabs közmondás szerint nem nő azon nyomban fű, hová a török lábát tetette. E példabeszéd igazságát szemmel bizonyítja Magyarország és Budapest története is. Az ország koronáját a Habsburg család viselte, de az ország fővárosa idegen barbárok kezében maradt, a keresztény Európa mely fájdalomra. Vége 1686-ban sikerült Budát a törököktől visszafoglalni és csakis ezen időponttól datálódik tulajdonképpen az ~~az~~ fővárosnak, valamint a törökök által megszállt országéreknek jelenlegi művelődés.

T Nemzetország vizsgáló
 irányú

Budának, ^{30 évvel} a törököktől való vissza, foglalása után ^{30 évvel} mintegy 10.000 lak, Rosa lehetett; szemben vele, ott hol most a pesti oldal fényes palotái tükröződnek a Duna vizében, hol párfjukat rikkító gyönyörű boulevardok vonulnak végig és hol máxerekre menő népesség nyíróság, dolgozik és működik egy művelt közélet, nek ezekféle pályáin, ott ~~18~~ rongyos, sárból épült dülledező házikók,

3
bél álló faluska, Pest fekvett annak időben,
melynek 4000 főnyi lakossága a török sar-
crokától és a folytonos háborúzástól meg-
nyomorítva tengette életét. Ma az 1873 óta
egyesített Budapest közel fél millió lakossal
bir, tehát oly nagyszemű fejlődést mutat,
minőhez hasonlót Európában talán
nem is találunk és már csak az ameri-
kai városok gyors emelkedésével hason-
lítható össze.

Budapest ma mindenképen központja az
országoknak; hatalmas Duna és vasúti,
melyek 9 irányban ágaznak szét, a világ
minden tájával hozzák összeköttetésbe, amit
kedvező fekvése az ország kellő közepén
még inkább előmozdit. Ezen természeti elő-
nyökhöz a politikai viszonyok is nagyban
hozzájárultak; Budapest ma az udvar
székhelye, melynek jelentése nem kevésbé
emeli a főváros rangját. Az összes magyar
minisztériumok, a legmagasabb ítélőszékek,
az országgyűlés két háza itt székelnek. Ki-
tűnő színházai, jeles művészeti intézetei,
híres múzeumai s képtárai, nagy könyvtárai,
egyetemei s azoknak mintaszerű orvosi s
természettudományi intézetei, kitűnő elemi
és középiskolái, nagyszemű szakiskolái, tu-
dományos intézetei s társulatok, élükön a
magyar tudományos akadémiaival, színházai
s egyéb művészeti intézetei, az itt megjelenő
nagyszemű hírlapjai s folyóiratai (Magyaror-
szágunk 561 lapján közül 249-et jelenik meg):
mind ezek közreműködtek arra, hogy Bu-
dapestet az ország szellemi s kulturális életének
metropolejává emeljék.

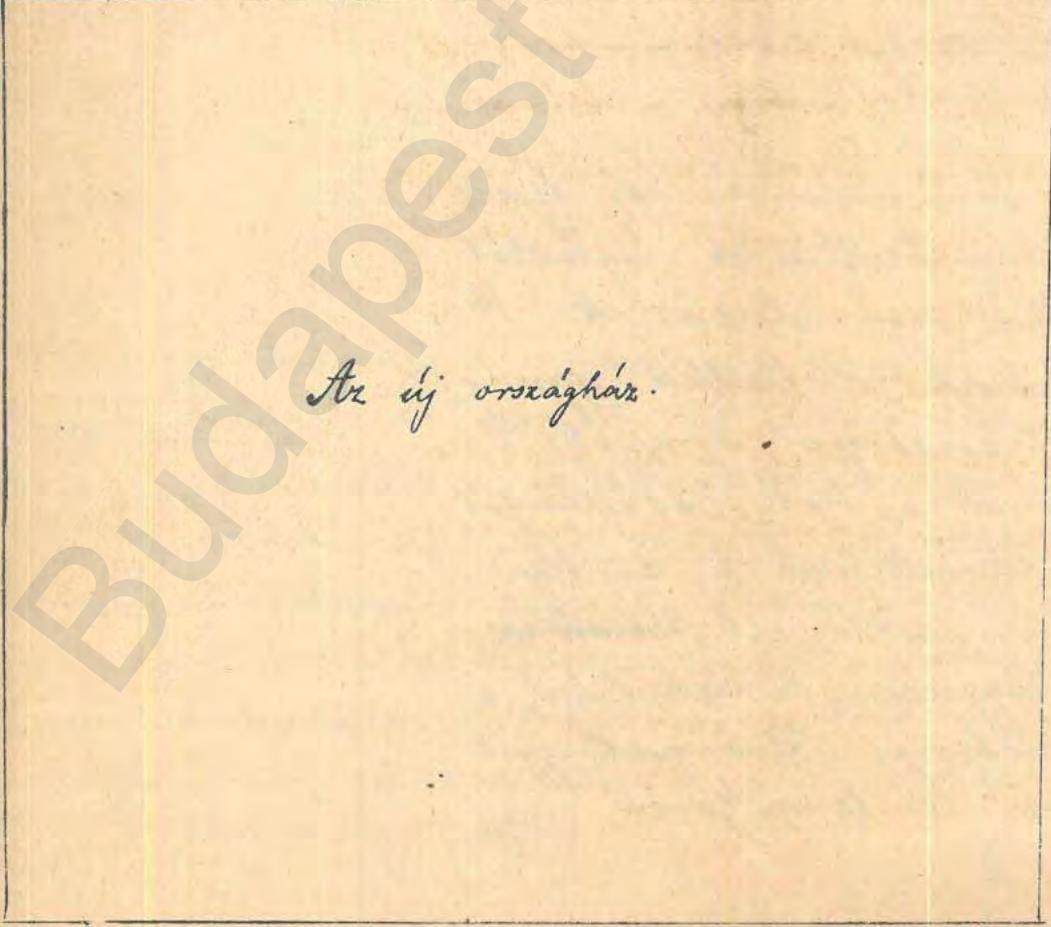
+ és művelődési

Budapest jelenleg, ha Béctől eltekintünk, mely tulajdonképen nem a Duna mentében épült, a Duna partján található városok, nak legnagyobbika és legszebbike. Különösen szép s érdekes látványt nyújt a hajóval érkezőnek, ki már előbb Esztergom és Visegrád vidékén oly hegyi tájképben gyönyörködött, mely a sokat dicsért rajnai tájjal is bátran vetekedik. Az ország fővárosa felé közeledvén jobbra látjuk Ó-Budát, a régi Aquincumot és a tündérszerű és gyógyforrásairól híres Margitszigetet római dózsu építményeivel, - balra Újpestet számos nagy gyárával, ama nagyszeműen berendezett pesti nagy malmokkal, melyek híre az egész világot bejárta és melyek mintájára építtek Amerikának Minneapolisban létező hatalmas versenymalmait. A leggyönyörűbb látvány kinézőkorik azonban, midőn a Margitszigetet megkerülve, egész pompájában tárul fel előttünk Budapestnek fényes panorámája. A széles folyó, melynek partjait 3 nagy, monumentális híd köti össze, közte a világhírű láncoshíd, jobbra a regényes fekvésű Várhegy a királyi várpalotával, mögötte a Duna hajzáiból függőlegesen kiemelkedő Gellérthegy, melynek fennsíkai ormáiról egy citadella komoran tekint alá; a Gellérthegy mögött a budai hegyeknek zöldelő és izlises nyaralókkal ékeskedő csoportja; balra a fényes pesti oldal fehér márvány

γ Kisebbségek

quai-jével és azon a kereskedelem élénk for-
 gása, a páriát rikkisá cossón keményező
 nagyvárosi népség: mindez egy nagyzerű,
 szemfénypróxtató látványt nyújt, minőrel
 külfömbet széles Európában sehósem találunk.
 Aki először élvezi e panorámát, nem győzi
 eléggé bámulni és ismételve ~~ke~~ felkérni a
 Duna tükörét hasító számos nagy gőz-
 hajót vagy apró propellert, hogy azt újból
 és újból élvezhesse. Hóvessük hát mi is
 ez után.

A Margitsziget csúcsa előtt, csak néhány
 évvel ezelőtt épült, széles s 800 meter hosszú
 Margithid tekinthető a fővárosi panorá-
 ma előterének. Rajta lovassíntat látunk
 közlekedni, mely az üdülési kívánsó közön-
 séget a nagyváros zajától rövid fél óra
 alatt áthelyezi a budai hegyes reznyes
 ormairak s völgyeinek csendes árnyékába.
 A nagy építmény, mely közvetlenül
 a köpart mellett emelkedik, az országgyű-
 lés most épülő palotája, melyben a nemzet
 költségét nem kímélve exereves fennállásának
 méltó emléket állít.

Az új országház.

Az országküz mögött nagyszerű tereket találunk, melyeken a Kereskedelmiügyi és az igazságügyi minisztérium, valamint a legmagasabb törvénytörvényes palotáit látni lehetünk.

Lejebb haladva, a magyar tudományos Akadémia palotájához érünk, melynek oldalfrontja a Dunára, főfrontja pedig a Ferenc József-térre néz, mely utóbbi méltán vonja magára az utas figyelmét. Itéljünk Amerikára.

Ferenc József tér a m. tud. akadémia palotájával és a Széchényi-szoborral.

(ha lehet a Deák-szoborral is).

küzdöklik a gazdag városokban és szép terekben, azonban a Ferenc-József-térhez fogható egy amerikai városban sem ismerünk. A természet és az emberek vetekedtek egymással, hogy e hely látványosságát emeljék. É. lőtünk Buda várának a Kék láthatárságát érdekesen kiváló színponttal a királyi várral és a Sella-hegy szikláival, előtérbe a széles folyam a nagyszerű láncphidddal, a határozatlan gróf Széchényi Istvánnak egyik páratlan teremése és tengelyének meg,

hosszabításában a budai hegyeken átfűröszt
 alagút, melyen mint egy sötét * látó,
 csövön át megpillantjuk a várhegy
 trülső részén népegyben üszó Kristina,
város kies dombvidékét. A pesti oldalon
 a nagy ügyességgel kiépített és parkírozott
 tágas tér, balra a magyar tudományos
 akadémia, jobbra a Lloyd-épület palotá,
 jával, előtünk a lakóházak díszes sora,
 a háttérben a Lipóttemplom ~~palot~~ bazilika
 hatalmas köhomlokzata ignek meredő,
 jelenleg még épülő felben lévő nagyzerű keu,
 polájával. A téren pedig szemben egymással

A láncakid is a pesti Dunapart.

két nagy magyarnak emlékszobra, gróf Szé
chenyi Istváné, ki szemét két kiváló terem,
 téren, a láncakidon is az akadémian, nyug,
 tatja, - szemben vele Deák Ferenc, az „ország
 bölcsé”, ki Magyarországnak Ausztriával foly,
 tatott sok százados ellenségeskedését állam,
 férfiúi bölcségével kibékíteni és tartós ba,
 rátsággá átalakítani tudta. A két szobor

Közt már is fenntartatik azon hely, melyen
I. Terenz József királynak, Ausztria császárnéjának,
a magyar 600 éves alkotmány helyreállításáért,
nak lovas szobra fog állíttatni.

A Terenz József térhez egy kisebb parkká
átalakított tér csatlakozik, melynek köz-
zepén egy harmadik nagy magyar szobra
vonja magára figyelmünket; bárá Eötvös
József ez, a nagy érdemű író és költő, a
mely gondolkodó, ^{Magyarország} közoktatásügyi politi-
kájának megalapítója és hosszú időn
át vezetője; európai látkörű férfi, kinek
neve Magyarország köznevelődésének tör-
ténetével szoros kapcsolatban áll.

Tovább követe a Duna futásait, díszes
paloták sora emelkedik a közparton,
mely aszfalttal kirakva, befedve, a
közönségtől elzárva a fővárosi
közönségnek — főleg az embe esti órákban —
kedvelt és ritka szépségű corsóját képezi,
excével hullámzik itt ilyenkor az elegáns
közönség s tagadhatatlan, hogy ily gyönyörű
corsóval kevés európai város dicsekedhetik.
~~Az a csodálatos, amely a fővárosi közönségnek~~
~~egyik legkedveltebb helye, a fővárosi közönségnek~~
~~egyik legkedveltebb helye, a fővárosi közönségnek~~
~~egyik legkedveltebb helye, a fővárosi közönségnek~~
E corsón végig haladva csodálat,
hatjuk Budapest panorámáját elragadó
nagy vonásaiban, de kedves részleteiben is:
a remes királyi lakot, várkerágyok díszes
építményeit és az előtte elterülő budai cor-
sót a szép várbaráival. Majd egy nagy sob-
rokkal díszített középülethez érünk, a
fővárosi virgadó ez, meztelintésre méltó,
mórványban fénylő hangverseny- és báltermeivel,

A fővárosi vigadó.

előtte pedig kies kioszk, melyet a főváros legkiválóbb közönsége reggeli, és még inkább esteli órákban szeret felkeresni; a tikkasztó nyári napok estéjén éj, félkor is található itt elegáns közönséget, mely az útképek örüjében és a mökökút kedves csörgedezése mellett szívja magába a Duna medréből felszálló üdítő friss levegőt.

A vigadón túl, még mindig a korso mentében, emelkedik a magyar biztosító társaság, a kontinens egyik legkiválóbb biztosító intézetének irodás palotája, a fényes Grand Hotel Hungaria s más díszes paloták. Kevésbé lejebb ismét parkirosott tere érünk, mely a corsonak alsó végpontja; ezt Petőfi Sándornak, Magyarország külföldön leginkább ismert s méltóval halhatatlan költőjének, a magyar szabadságharc hő ábrázatának szobra díszíti, mely - miként az előbb említett szobrok is - magyar művészek vésője alól került ki.

Az utánkat a Duna mentén még tovább folytatjuk dél felé, már a Kereskedelemnek szánt partrészekhez érünk, ahol csakvet horgonyoznak az élelmet s más árucikkeket szállító kisebb-nagyobb hajók s a fővárosnak egyik legélénkebb piaca van. Ezen hosszabb réz befutást képeri az egy oly díszes mint nagy, renaissance. stílusú vámházpalota; aron túl széles és kiterjedt

A vármű az elevátorral és a körraktárral.

Épületek tűnnek fel, a főváros által épített Körraktárak és az elevátorok (ez utóbbiak a város egyike megtekintésre méltó nevezetességét teszik), melyek - így mint a vármű - a Dunával és a vasúttal közvetlen összeköttetésben vannak. Még lejjebb a hatalmas vasúti híd vonja magára figyelműnket, mely egyúttal a főváros panorámájának háttérét képezi.

A Duna felkőrben szeli át a fővárost, illetőleg fogja körül annak balparti (pesti) részét. A város belsőjében vele párhuzamosan futnak a széles, fákkal beültetett boulevárdok, a forgalom főerei, melyeken mindenütt lovasít kötelekedik. Ezen boulevardokkal ellentétben, feltöjásdad alakban fejlődik a belső körút, mely Dunától Dünáig érve, a pesti oldalnak teljesen beépített részét övezi. Körülbelül egy kilométer távolságban találunk a vele párhuzamos második körutat, mely a tölgyerdőképző városát annak külsőkerületétől elválasztja. Ezen nagy útnak elliptikus irányban kiépített párhuzamos rendszerét egyenes vonalban szeli a sugár, irányban fejlődő ^{széles} útak rendszere, melyek a pesti oldal úgrégibb részeinek, a belváros,

nak külső határainál veszik mind kez,
detiket. Muga a belváros, mely Pest
magvának tekinthető, annak legrégebb
és legsűrűbben beépített része, de ez is
napról napra szépen, utcái egyre tá,
gulnak, a régi, egyszerűbb házak helyén
új, díszes paloták emelkednek, melyek
fényes üzletei valóban meglepők. A
belváros legélénkebb része a Váci és a
Hatvani utca, itt találjuk a legelegán,
sabb üzleteket s egyuttal ez (tél- és
tavasszal) a déli órákban a fővárosi elő,
kelő körönség kedvelt találkozó helye,
ahol az idegennek alkalma nyílik
Budapest híres szépségeit szemlélgetni.

A belvárosból nyugodalakban kiágaró
nagy utak részint forgalmi szempont,
ból, részint építészeti szempontból nevezé,
tesek s egyuttal a főváros legélénkebb
utcaí, ahol ^{korra} reggeltől késő éjjelig eres meg
eres ~~em~~ főnyi néptömeg hullámszik fel s
a. Ityen az Villoi út, melyen a min,
t szerű berendezésükkel fogva méltán híres
egyet mi klinikákat, a Stefánia-gyer,
me kórházat s a nagy fővárosi köz,
kórházat találjuk; a Kerepesi út, elején
a Nemzeti színházzal, melyben a komoly
aroma és a vigjáték kitűnő hajlékot
talált, - dűbb kifelé a Népszínház, a
könnyebb zenének s a magyar színmű,

Népszínház

irodalom egyik specialitásának, az érdekes
 nézőpontok képviselője; a széles út
 perspektíváját hatásosan zárja be a magy.
 kir. államvasútak újból épített pályaháló-
 zata hatalmas homlokzata. Ezen oly
 népes és élénk mint a Kerepesi út a Váci-
 Körút is, melynek mentén a Lipóttérrel

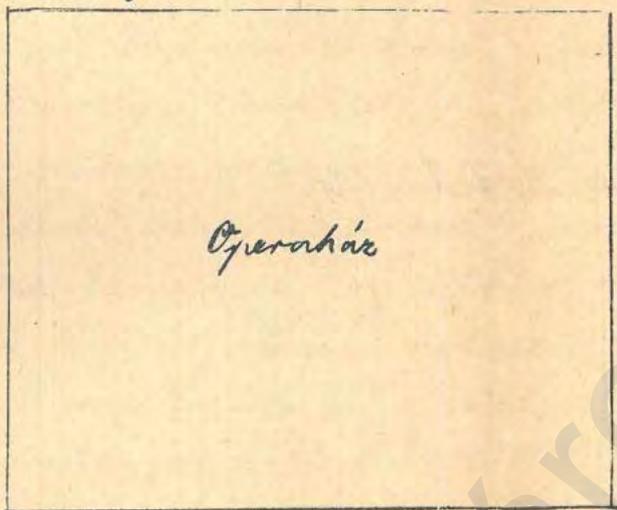
Lipótvárosi templom

mot, végében az osztrák-magyar államvasút
 ritka szépségű pályaudvarát találjuk.

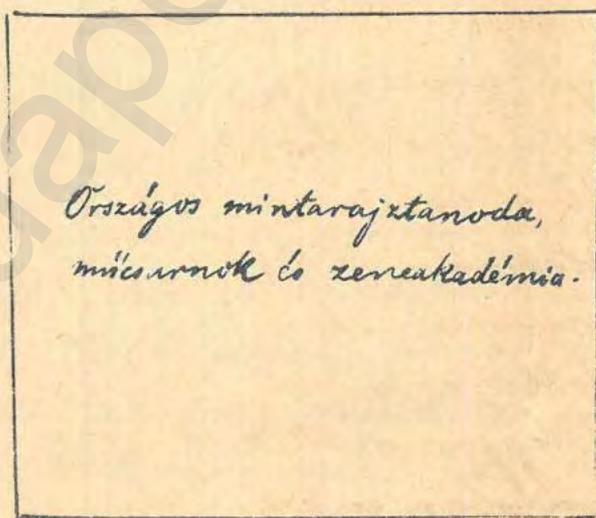
De mind ez útaknál architektonikus
 szempontból sokszorát nevezetesebb a csak
 pár évvel ezelőtt megkezdett s immár
 teljesen bevégeztet Andrássy-út, Budapest
 egyik élke és büszkesége, mely a Váci
 Körútról mintegy 3 kmnyi hosszúság-
 ban a város egyik kedves üdülő helye,
 a Városliget felé vezet. Jobbra balra hosszú
 sora emelkedik oly palotaszzerű bérhá-
 zaknak, minikkel kevés európai város-
 ban találkozunk, legkevésbé azonban
 amerikai városokban, ahol ugyan a city-k
 nagy kereskedelmi épületei pompában és gaz-
 daságban alighanem mindent maguk

mögött hagynak, amit e tekintetben az ó,
világban találunk, de hol a bérházak,
minthogy kivétel nélkül kis családi házak,
nem nyújtanak alkalmat oly nagyszemű
fasadók, lépcsőházak, udvarok és folyó,
sők kifejtésére, mint ez például Bécsben
vagy Budapesten észlelhető.

Az Andrássy-út középületeinek legdi-
szőbbike a magyar Királyi operaház, mely

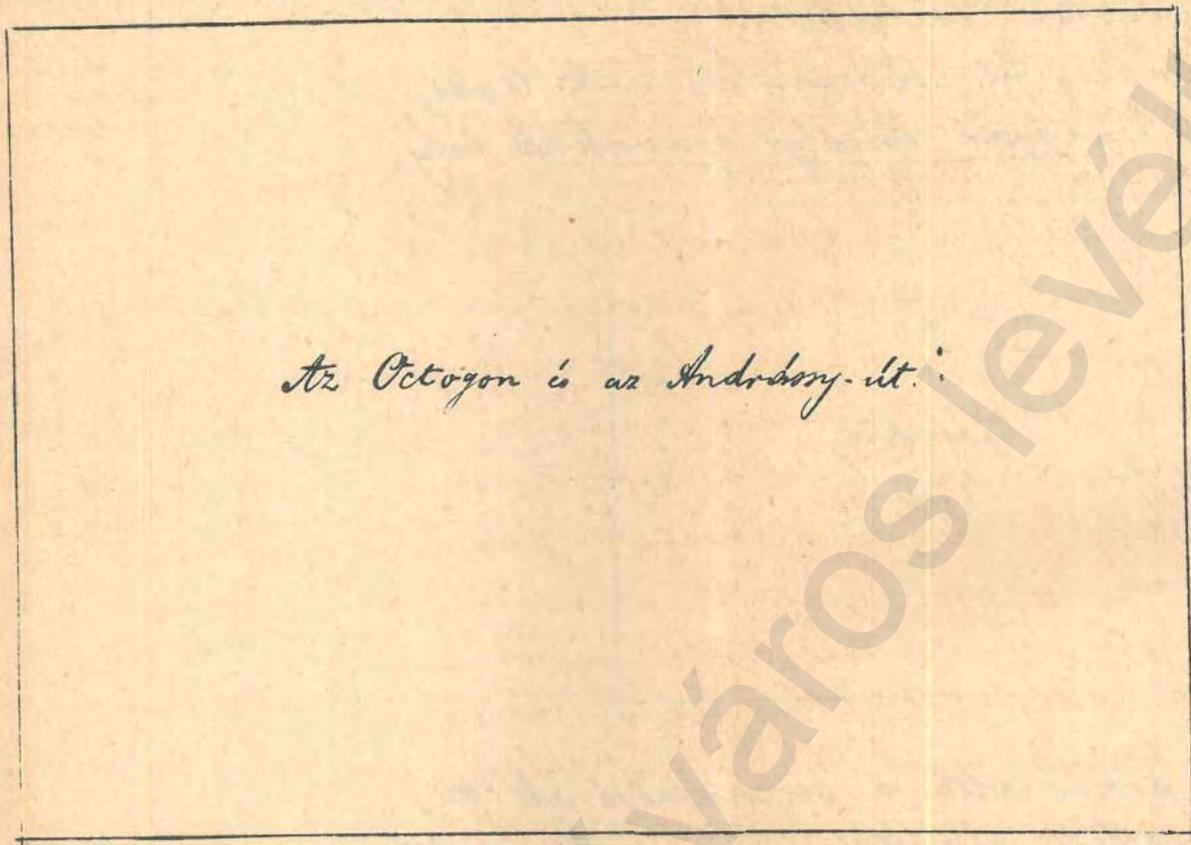

díszítésének pazar volta s berendezésének ki-
tűnősége mellett egyúttal magasabb műve-
szeti igényeknek is meg bír felelni s mely-
nek kitűnő zenekara a fővárosi igen
kifejlett zenei életnek egyik elsőrangú
tényezője. Az operán túl találjuk a mű-
csarnok díszes épületét, melyben évente több
száz nemzeti és nemzetközi műkiállítások

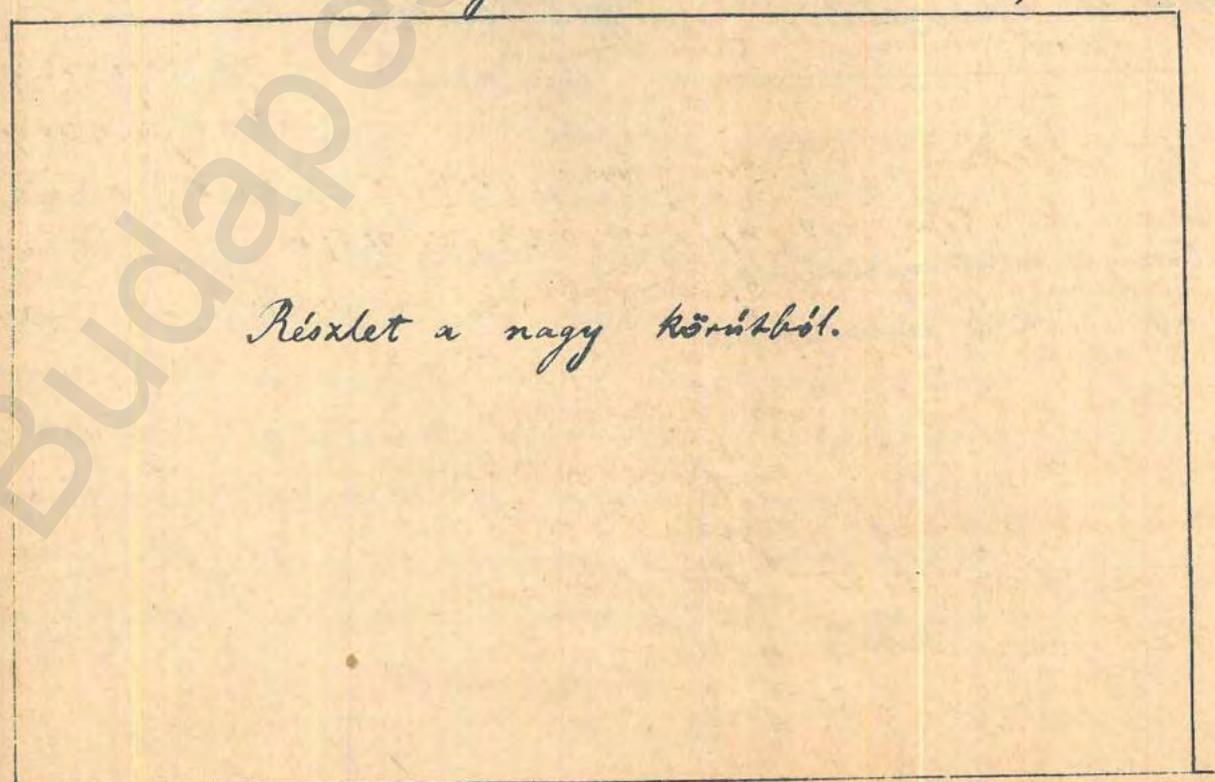
rendertetnek, mellette az országos mintarajz ta-
noda és a zeneakadémia, melyhez oly halhatat,
van nevek fűződnek mint Liszt Ferenc és
Völkmann Róbert.

Az Andrássy-út két helyen nagy téré
tagul ki, egyik az i. n. Octogon, melyen az

Az Octogon is az Andrássy-út.

Andrássy-utat az előbb említett belső körút
szeli, mely ugyan csak most épül, de már is a
főváros egyik elsőrangú nevezetessége s villamos
vasúttal Európa legtöbb szélvárosát meg-
előzte. Az Andrássy-út ma is csak harmadik építés, ott hol ez is a Károlyi
utak szeli,

Részlet a nagy körútból.

Közből nagy körterre (Poncean) tölgy ki,
melynek pompás palotái előtt számos növény,
látványok, szökőkutak stb. lepik meg a sétáló
szemét. A körteren túl az út jellege egészen
megváltozik; a nagy paloták helyébe kisebb,
de szebbnél szebb nyaralók lépnek, melyek
árnyas kertektől körülvéve felelő kedves
látványt nyújtanak. Ezek közt tovább
haladva nem sokára elérjük a Városligetet,
Budapest „Bois de Boulogne”-ját, nagy árnyas
ligetet, mely a budapesti közönségnek leg-
kedveltebb vasárnapi mulatóhelye, ahol szép
nagy tavon nyáron a csónakázás, télen a kor-
csolyázás kedvelői sűrűnnek forognak, - mint
mondják Közép-Európanak legszebb korcsolyázó
helye. A tó közepén kedves kis sziget fekszik
melyen az ún. Nidorfürdő épült; ez a fürdő
vizét a városligeti híres artézi kútból nyeri s
eme, 970 méter mélységből felbuzogyanó víz
hőfoka nem kevesebb mint 166° F. A város-
ligetben megtaláljuk még a budapesti 1885-
ik évi országos kiállítás főbb épületeit, me-
lyek most időszakos kiállítások rendezé-
sére szolgálnak. A liget mellett egyfelől a
szép állatkert, más felől a nagy lö-
versenyteret találjuk, melyen a tavaszi és
őszeli löversenyek alkalomával exers meg
exers külföldi sportsmannal találkozhá-
tunk.

Az említett útakon kívül számos más
nagyobb utca és tér vonja magára
az idegen figyelmét, (akinek) akit kellemes-
sen lephet meg az a körülmény, hogy itt
a nagyobb terek gyakran csinos parkokká
vannak átalakítva, melyek a fővárosi kö-
zönségnek kellemes nyaraló helyekül szol-
gálnak; ilyen az Erzsébet- és a József-ter, amár
szép kioszokkal, mely körül a nyári estéken

megszólamló xene mellett a város körönsége nagy tömegekben hullámvák fel, alá, — ezzel József nádor szobrával; a Gizela-tér gyönyörű palotacsorokkal; a Széchenyi-tér; a Deák-tér; a Kálvin-tér szép szökőkútival stb. A Kálvin-tér közelében fekszik a Nemzeti Múzeum hatalmas korinthis stílusú oszlopokkal díszített palotája, mely gyűjteményeiről (főleg régészeti és természetrajzi tárlatainak gazdagságáról) messze földön ismeretes; a múzeum kertje körül a magyar főnemesek nagy részének ritka díszű palotáit találjuk s ugyanazok közelében épült fel néhány év előtt a jól szervezett műegyetem célszerűen berendezett szép hajléka, mely

A Kálvin-tér, háttérben a Nemzeti Múzeummal.

körül a tudomány-egyetem mintakerű ter, mérettudományi intézetei csoportosulnak.

Templomokban nem igen gazdag a főváros s a már említett hatalmas épít-templom, mon kívül főleg csak a ferenczvárosi templom és a dohányutczai szinagóga érdemel említést, ezen kívül a budai Mátyás-templom, melyről még alább fogunk rólaani.

Menjünk most át a ^{Lánchídra} Duna jobb partjára
s vessünk rövid pillantást Budára, mely
edonabb épületeinél s ^{dombsági} ~~hegységi~~ fekvésénél
fogva igen pittoreszk képet nyújt. A lánca,

A lánchíd Buda várával.

hid végében van a budai hegyipálya induló,
háza, melyből a kötélpálya (síkló) rövid 1-2
perce alatt felvisz a Várhegy tetejére, ahol
a királyi várak körül a Vár neve alatt
ismeretes városrész (az I. kerület) elterül; a királyi
vár, ^{mely} frontjával ^{Pestnek} a Dunára ^{télik} ~~nyúl~~, a legközelebbi
jövöben nagyszemű átalakítás. is kibővítés él

Királyi várpalota a várkerülettel és várbarárral.

nér, melyekkel Buda ezen reméneke képe egy,
 sen meg fog változni. A várpalotát környező
 díszes kertből egy igéző kildetés nyílik a
 hatalmas folyamra s a partjain elterülő óri-
 ási városra, melyről már nem egy idegen
 jegyezte meg, hogy reá épp'így illenek a „látni
 és utána meghalni”-féle ismeretes körmon-
 dás, mint Napolyra. Valóban páratlan
 az a kép, melyben a várkert széles gyönyör-
 köstetünk. A hatalmas folyó három brücke
 hidjával, a rajta közlekedő számos nagy
 hajóval, a folyót szelendő apró propellerek
 nagy sokaságával s a teherhordó hajók seregével
 morgalmas, élénk képet tár elénk. A dí-
 szes köpart fényes palotái, melyek mind
 rövid két évszázad alatt épültek fel, fenn
 hirdetik a magyar főváros rendkívül gyors
 emelkedését s kellemes ellentétet képeznek
 a budai halmos oldal (Krisztinaváros) festői
 jelvű apróbb házaival, melyek mögött a
 budai hegység híres szőlői terülnek el s
 arokon túl a Svábhegy sűrű erdei között al-
 integető díszes nyaralók serege: egy második
 új nyári város a természet szabad ölében,
 ide friss levegőben, 300 méternyire a főváros
 melegebb talaja felett.

Buda nem annyira építészeti nevezetességei,
 mint inkább természeti szépségei s környéke
 által kelte fel figyelmünket. A várat erős
 bástyák veszik körül, melyek ma a budai
 részek legszebb sétányai, a hollan s Duna
 s a pesti oldal nagy háztengerére, aron túl
 a nagy lapályra esik tekintetünk, míg az
 innerső parton szép ellentétként a budai hegy,
 s az festői panorámáját élvezzük. Magában a
 városban régi történelmi nevezetes épületek
^{közt} ~~mellett~~ újabb díszes paloták válnak ki, melyek
 közül néhány miniszteri um épülete emelkedő

Kültőháromság tere ^{találjuk} Budapestnek egyik legrégebbi
 egyházát, a Mátyás király korából való
 Mátyás templomot ~~találjuk~~, a főváros egyetemes
 gyűlési templomát, mely a most folyó gyűlés
 keres renoválás befejeztével Budapestnek
 egyik legerősebb és legszebb temploma
 lesz. A vártegy lejtői egészen be vannak
 építve s épületei közül a budai gymnasium és
 reáliskola díszes palotája válik ki.

Buda, a Margit-híddal és Margitszigettel.

Kültűb O. Buda felé egy domb tetején Gül Baba,
 bának, a „rózsák atyjának, a törökök egyik
 szentjének sírját pillantjuk meg. Gül Baba
 messze Keleten, Bagdad vidékén töltötte vala
 életét. Halála iráját közeledni érezve, azon
 fohással fordult Allahhoz, engedné meg
 hogy haladó seregeivel az ormai birodalom
 legszebb határát megpillanthassa. És egy va-
 rázszereléssel a Tigris partjairól a Duna part-
 jára helyezettett, látta Buda ormairól fény-
 leni a felholdat és egy imával rebegető ajkain
 meghalt. Azon helyen, hol fejét lehajta, áll
 most sírja felett egy igénytelen kápolna, mely
 a török legenda-körben kiváló fontossággal

bir és melyhez minden éven sok áhíttatos mu-
sulman zarándokol a Kelet minden részéből.

Összességében a fővárosnak alkotó része -, melynek legnagyobb nevezetessége híres hajógyára, mely-
ben a Duna-gőzhajózási társulat mind ama-
nyosó palotái készülnek, melyek Linztól a
Vaskapung a Duna tükörét havi'ják.

A budai oldal kiváló nevezetességét azon-
ban annak világhírű fürdői képezik; a
Gellértshegyről fel egészen Ó-Buda'ig egész sora
fakad a Kisnő gyógyhatású meleg források-
nak, melyek körül már a rómaiak idejében
kéttertek ismeretes fürdők. E fürdők közül ma
leghíresebbek és legdioxesebbek a Rácafürdő,
a Rudaafürdő, a Császárfürdő és a Lukács-
fürdő, s ezek körül a Rácafürdő, mely pazar
berendezésénél fogva nagy hírneke örvend, min-
tául szolgált a bécsi, londoni és párizsi
hasonnemű fürdők berendezésénél, a Lukács-
és Császárfürdőt pedig nyáron idegenek is
nagy számmal keresik fel. Mind ezen források,
melyek naponként fél millió hektoliter víz-
vagy vizet szolgáltatnak, a Duna közvetlen
közelében fakadnak s hőfokuk 80 és 150°
F. közt váltakozik. Ugyanoly híresek a
budai Kézvizek, melyek a Gellértshegy déli
lövében elterülő tektonikus lapályon származó
forrásokból fakadnak, s melyekből évente több
mint öt millió négy szállítatik szét a világ min-
den részébe, Amerikába is. Akik az atlanti
óceánon átjött, kétségkívül megismerkedtek a
„Hungari Tavas”-forrás hatásával is.

Budapestnek még egy fürdője van, mely mint
gyógyhely a többi fürdőket sok tekintet-
ben fölülmúlja, ez a margitszigeti fürdő.
A Margitsziget Budapestnek egyik fénypontja

büszkesége, gyöngye a Dunának. Gyöngyözü park, viruló nő,
vénnyel, elbájosító szépségű nőtérnyerdel,
fényes lakóházakkal, fejedelmi fürdőinté-
zetekkel, ellátva mindennel amit a kétség-
len s a higiénia megkíván. A sziget jelenleg
urának, József főhercegnek érdeme, hogy
a Duna helyjéből kiemelkedő eme sziget
valóságos paradicsomná alakított át s a
fejedelmi kegy egyúttal megnyitotta azt a
budapesti körönél kannalátának, mely
ezen tündéri idülő helyre valóban
búcsú lehet.

És ezzel bücsüt veszünk a szép magyar
fővárostól. Rövid sétánk, melyen csak a
főváros legkiválóbb helyeit kerestük fel, meg-
győzhet arról, hogy Budapest főváros nem,
csak népességre, de terjedeleme néve is
Európának nagyobb városai közé számítható.
Az egész városnak területe tényleg nem
kevesebb mint 194 □ Km, tehát felel egy
kis német hercegséggel. Ha még hozzá-
teszünk, hogy a főváros költségvetése évente
meghaladja a 25 millió frankot, hogy a fő-
város szolgálatában élő egyének száma nem kevesebb
mint 2000, hogy iskoláiban nem kevesebb mint
50.000 tanuló tanítottatik: így már ezen kevés
adatok is belátható, mily nagy feladata van
itt a főváros adminisztrációjának, melyről
el kell ismerni hogy sok tekintetben mintá-
szerűt létesített, így vezetésre készülő isko-
lákat, melyek nagyjábólán külön e célra
épített díszes házakban vannak elhelyezve,
Körwägs'hidat, melyről azt mondják, hogy a

A Körvájárás.

legszobább s legelősenbben építettek egyike, új mintaszerű
közközházat, új szép városházat, melynek nagy terve-
mú, tina város köztörvényhatósági Bizottságán több mint 400
tagból áll - sok amerikai állam Capitolus terménél nagyobb.
A főváros fejlődésére nagy befolyással bír a miniszterium
kebelében jött létre Közmunkatanács (board of works) is,
melynek feladata a város közlekedési, egészségügyi és szép-
ségi érdekeit ápolni s így közreműködni abban, hogy
a főváros ne csak népességének száma szerint, de
különböző célszerűségében, szépségében, tisztaságában is
folyton gyarapodjék, hogy ama bámulatos fejlődés,
mely az utolsó két évtizedben nyilvánult, tartós
legyen s Budapest még szebb, nagyobbcsűrű jövő-
élet nézzen.

Régi városkő.

18. 20.

Budapest Főváros levéltára

P.

52262-89 Bell